

KÚRIA

Bfv.II.882/2012/5.szám

A Kúria Budapesten, a 2013. március hó 7. napján tartott nyilvános ülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

A rablás büntette és más bűncselekmények miatt folyamatban volt büntetőügyben a III. rendű terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálv a Kaposvári Városi Bíróság 14.Fk.1024/2010/26. számú ítéletét, illetőleg a Somogy Megyei Bíróság, mint másodfokú bíróság 2.Fkf.560/2011/4. számú ítéletét a III. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartja.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

I.

A Kaposvári Városi Bíróság - megismételt eljárást követően - a 2011. május hó 12. napján kihirdetett 14.Fk.1024/2010/26. számú ítéletével a III. rendű terheltet bűnösnek mondta ki
- társtettesként elkövetett rablás büntettségében [Btk. 321.§ (1) bekezdés, (3) bekezdés c) pontjának II. fordulata], és
- bűnsegédként elkövetett rablás büntettségében [Btk. 321.§ (1) és (3) bekezdés c) pontjának II. fordulata].

Ezért őt - halmazati büntetésül - 2 év börtönbüntetésre és 3 év közügyektől eltiltásra ítélte.

Elrendelte a Somogy Megyei Bíróság Fk.349/2007/6. számú jogerős ítéletével kiszabott 1 év 2 hónap - 3 év próbaidőre felfüggesztett - fiataalkorúak fogháza büntetés utólagos végrehajtását.
Rendelkezett a büntetőeljárás során lefoglalt bűnjelekről, és a

bűnügyi költség megfizetéséről.

A kétirányú fellebbezés folytán másodfokon eljáró Somogy Megyei Bíróság a 2011. október hó 20. napján tartott nyilvános ülésen meghozott 2.Fkf.560/2011/4. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét részben és akként változtatta meg, hogy

- a rablási cselekmények minősítését kiegészítette a Btk. 321.§ (1) bekezdés I. fordulatóval;

- a III. rendű terhelt vonatkozásában a szabadságvesztés- büntetés mértékét 3 évre felemelte.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

A felülvizsgálati indítvánnyal érintett, a jogerős ítélet szerinti történeti tényállás lényege szerint az I. rendű, a II. rendű és a III. rendű terheltek 2008. október 25. napján 22 óra körüli időben B.-n, a Bank Rt. épülete előtti parkban tartózkodtak, amikor észrevették, hogy egy ötfős csoport - köztük fk. N. M. és fk. Gy. Zs. sértettek - közeledik, akik a b.-i diszkóba készültek menni szórakozni. Amikor a sértettek és társaik a terheltek közelébe értek, az I. rendű terhelt - aki mellett egyik oldalán a II. rendű, a másik oldalán a III. rendű terhelt állt - pénzszerzési szándékkal állította meg N. M. sértettet és őt egy korábbi valótlan sérelem miatti elégtétel ürügyén a "Te büdös csicska, te nyomorék, te geci szívó, hogy baszom ki a gyomrod, megbaszom a szád, kiütöm a fogsorodat, leverem a fejedet, olyat bevágok neked, hogy magad alá szarsz!" szavakkal fenyegette, s mindeközben a sértettet lökdöste. Ekkor a III. rendű terhelt azt a kijelentést tette, hogy az I. rendű terhelt ne verje meg a sértettet, hanem inkább kérjen tőle 600 forintot.

A 600 forint átadására az I. rendű terhelt a sértettet felszólította, majd őt a III. rendű terhelttel együttesen arra utasították, hogy a nála lévő 2000 forintos bankjegyet váltsa fel és ennek érdekében a közeli étteremhez kísérték. Eközben a II. rendű terhelt a sértetti társasághoz tartozó személyekkel maradt azért, hogy a helyszínről való esetleges menekülésüket megakadályozza az idő alatt, míg társai a pénz felváltásának biztosítása érdekében N. M.-t felügyelik.

A pénzváltást követően, visszatérve a sértett megfenyegetésének színhelyére, az I. rendű és a III. rendű terheltek felszólították N. M.-t a 600 forint átadására, majd a sértett kezéből a felváltott két darab 1000 forintos bankjegyet - miután azokat a sértett arra hivatkozással, hogy a címletük nagyobb, mint a követelt összeg, vonakodott átadni - az I. rendű terhelt kitepte.

E cselekmény befejeztével a II. rendű terhelt a további pénzszerzés szándékával - miközben az I. rendű és a III. rendű terheltek mellette álltak - a sértetti csoportba tartózkodó Gy. Zs.-be

valótlan ürüggyel belekötött és tőle pénzt követelt. A sértett a terheltektől való félelmében és azért, mert a N. M. sérelmére megvalósított cselekményt végignézte, a II. rendű terheltnak 300 forintot átadott. Ezután a II. rendű terhelte a sértetti társaságtól cigarettát kért, de ezzel egyidejűleg az I. rendű terhelte Gy. Zs. ruházatát áttapogatta és észlelte, hogy a kabátja zsebében egy doboz cigaretta van. A sértett elővette a cigarettát, de kérte, hogy ne vegyék el tőle, azonban azt a II. rendű terhelte a kezéből kikapta, majd a terheltek felszólították a sértetti csoportot, hogy takarodjanak el a helyszínről.

Az I. és III. rendű terheltek még aznap éjjel körül a diszkóban szórakozó sértetti asztaltársaságnál megjelentek és a sértetteket azzal fenyegették meg, hogy ha bárkinek szólnak a történetkről, őket megölik.

Az elsőfokú bíróság indokolásában az I. tényállási pont vonatkozásában a sértett sérelmére elkövetett cselekménynél megállapította, hogy az I. rendű és a III. rendű terheltek a bűncselekményt egymás tevékenységéről tudva, közösen valósították meg, melyhez fellépésével és jelenlétével - továbbá azzal, hogy a sértetti társaság tagjára a II. rendű terhelte vigyázott azért, hogy a helyszínről ne tudjanak elmenni, ezzel biztosítva egy másik sértett (fk. Gy. Zs.) sérelmére később elkövetett bűncselekményt - a III. rendű terhelte magatartásával szándékosan segítséget nyújtott a bűncselekmény elkövetéséhez.

Fk. Gy. Zs. sérelmére elkövetett bűncselekmény tekintetében azt rögzítette, hogy a III. rendű terhelte szándékerősítő jelenlétével - figyelembe véve fizikai erőfölényét is -, magatartásával szándékosan segítséget nyújtott a bűncselekmény elkövetéséhez.

A másodfokú bíróság indokolása szerint az I. tényállási pont vonatkozásában az eseményt egységesen és folyamatában kell értékelni. Az eseménysor egyes szakaszaiban mindhárom terhelte együttműködött. Amikor nem voltak aktív cselekvők, jelenlétükkel fokozták a sértettekre irányuló fenyegetést.

II.

Az ügyben meghozott első- és másodfokú ítélet ellen a III. rendű terhelte védője nyújtott be felülvizsgálati indítványt a Be. 416.§-a (1) bekezdésének a), b), és c) pontjára alapított okokból.

A felülvizsgálati indítvány védői indokolása szerint miután a megismételt eljárásban nem került bizonyításra a rablás két tényállási eleme, nevezetesen a szándékegység, illetve a fenyegetés lenyűgöző, akaratot bénító volta, ezért az eljárás bíróságok védenye vonatkozásában téves minősítést alkalmaztak. Rablás helyett legfeljebb zsarolás, illetve kényszerítés büntette miatt

állapíthatták volna meg a III. rendű terhelt bűnösségét. Erre figyelemmel a III. rendű terhelt védője elsődlegesen azt indítványozta, hogy a Kúria e terheltet a 2 rb. rablás büntette miatt emelt vád alól - miután e cselekményekben ártatlan - mentse fel; másodlagosan - esetleges bűnösség megállapítása esetén - a cselekményeket a Btk. 323.§-ának (1) bekezdésébe ütköző zsarolás, vagy a Btk. 174.§-ába ütköző kényszerítés büntettének minősítse és a törvénysértően súlyos büntetést enyhítse.

Harmadsorban a védő a Be. 416.§ (1) bekezdésének c) pontja alapján - figyelemmel a Be. 373.§-a (1) bekezdésének III/a) és III/b) pontjára - abszolút eljárási szabálysértésre is hivatkozott. A felülvizsgálati indítványban kifejtettek szerint az indokolás oly mértékben iratellenes, hiányos és megalapozatlan, hogy felülbírálatra alkalmatlan, mivel abból nem állapítható meg, hogy mire alapította a bíróság a döntését. Kifogásolta azt is, hogy az első fokú ítélet rendelkező része ellentétes az ítélet indokolásával. Ezekre az eljárási hibákra (indokolási kötelezettség elmulasztása; a rendelkező rész és indokolás ellentétes) figyelemmel a védő indítványozta végül a megtámadott határozatok hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítását.

A Legfőbb Ügyészség Fk.BF.2016/2012. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt nem tartotta alaposnak. Ebben egyrészt úgy nyilatkozott, hogy az elsőfokú bíróság a tényállás megállapításának az indokait és mérlegelő tevékenységét a szükséges részletességgel alátámasztotta. A vitatott határozatok indokolása mind a megállapított tényállás és a bizonyítékok értékelése (ténykérdések), mind az ítélet egyéb rendelkezéseihez fűzött anyagi jogi érvelés (jogkérdések) lényegi összhangját tekintve megfelelő. Ekként az abszolút eljárási szabálysértésre történő hivatkozás nem alapos.

Másrészt kifejtette, hogy az irányadó tényállást alapul véve nem sértettek büntető anyagi jogi szabályt az eljáró bíróságok, amikor a III. rendű terhelt bűnösségét megállapították. A rablás büntettként való minősítés is megfelel a büntető anyagi jogi rendelkezéseknek.

Ugyanakkor az ügyészi átirat szerint a III. rendű terhelt az fk. Gy. Zs. sérelmére elkövetett cselekményt is társtettesként valószínűsítette meg, mert az irányadó tényállás alapján a terheltek a sértettek megszólítása, megfenyegetése, és a megfélemlített sértettek tárgyainak megszerzése során mindvégig egymást támogató, mozzanataiban egymást kiegészítő magatartást tanúsítottak.

Az fk. Gy. Zs. sérelmére elkövetett cselekmény elkövetői alakzatának társtettesként történő megjelölése azonban nem képez új

büntetéskiszabási szempontot, törvénysértő büntetés sem került alkalmazásra.

Minderre tekintettel az ügyben hozott első- és másodfokú határozatok hatályában történő fenntartására tett indítványt.

III.

A Kúria a Be. 420.§-ának (1) bekezdése és a Be. 424.§-ának (1) bekezdése alapján nyilvános ülést tartott, amelyen a védő a felülvizsgálati indítványát változatlanul fenntartotta.

A Legfőbb Ügyészség képviselője az írásbeli nyilatkozatával egyezően szólalt fel.

A terhelt a nyilvános ülésen úgy nyilatkozott, hogy ártatlan, nem vett részt a cselekménysorozatban.

A Kúria a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot az abban rögzített tényállás alapul vétele mellett egyrészt a terhelt felülvizsgálati indítványában megjelölt - a Be. 416.§-a (1) bekezdésének a), b), és c) pontjában meghatározott - okokból, másrészt - a Be. 416.§-a (1) bekezdésének c) pontjában írt egyéb eljárásjogi felülvizsgálati okok tekintetében - hivatalból [Be. 423.§ (4)-(5) bekezdések] bírálta felül.

Ennek során a felülvizsgálati indítványt - valamennyi megjelölt felülvizsgálati ok tekintetében - alaptalannak, a Legfőbb Ügyészség nyilatkozatát alaposnak találta.

1.

A Kúria abból indult ki, hogy a felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amelyre csak a törvényben pontosan meghatározott feltételek esetén van lehetőség. Az 1998. évi XIX. törvény (Be.) 416.§ (1) bekezdés a) és b) pontja alapján felülvizsgálatnak büntető anyagi jogi szabálysértés, valamint a c) pontja alapján ún. abszolút eljárási szabálysértések esetén van helye.

Az eljárási törvény szerint a tényállás helyessége a felülvizsgálat tárgya nem lehet. A felülvizsgálati eljárásban a Be. 423.§ (1) bekezdésének törvényi előírása szerint a tényálláshoz kötöttség érvényesül. A jogerős határozatban megállapított tényállás nem támadható.

A Kúria az irányadó tényállás meghatározása körében kihangsúlyozza, hogy a tényállás a másodfokú bíróság által tett kiegészítésekkel, helyesbítésekkel irányadó a felülvizsgálati eljárásban [EBH 2011.2385].

2.

A felülvizsgálati indítványt előterjesztő terhelt védője a

felülvizsgálat indokaként a Be. 416.§ (1) bekezdésének c) pontjára is hivatkozott, ezért a Kúria először e kérdésben foglalt állást.

A Be. 416.§-a (1) bekezdésének c) pontja alapján felülvizsgálatnak a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen akkor van helye, ha a bíróság határozatának meghozatalára a 373.§ (1) bekezdésének I. b) vagy c) pontjában, illetve II-IV. pontjának valamelyikében meghatározott eljárási szabálysértéssel került sor.

A védői indítvány a Be. 373.§-a (1) bekezdés III/a) pontjának megjelölésével ilyen, az érdemi felülvizsgálatot megalapozó eljárási szabálysértésre hivatkozott, amikor egyrészt azt kifogásolta, hogy az első fokú ítélet 4. oldalán írt tényállás szerint az I. rendű terhelt szólította fel fk. N. M.-et a pénz átadására, míg a 7. oldalon írt indokolás szerint már a III. rendű terhelt szólította fel a sértettet erre; hivatkozott e körben arra is, hogy fk. N. M. a megismételt eljárás 12. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyvében (5., 6. oldal) foglaltak szerint állította, hogy lökdösődés nem is volt és a III. rendű terhelt később ért oda. A felülvizsgálati indítvány szerint ezzel szöges ellentétben állapította meg az első fokú ítélet indokolása és tényállása, hogy volt lökdösődés és együtt mentek oda a terheltek. A jegyzőkönyv szerint a sértett kiemelte, hogy nem átallaná elmondani, ha félt volna komolyabban, de ilyenről nem volt szó, csak el akart menni a helyszínről.

Kifogásolta a védő fk. Gy. Zs. sértett sérelmére elkövetett cselekmény vonatkozásában azt, hogy az első fokú ítélet a III. rendű terhelt cselekvőségét röviden, csupán 2 sorban részletezte. Egyúttal hiányosnak ítélte meg a tényállást a szándékegység vonatkozásában is. Hivatkozott továbbá a védő arra, hogy a bírósági eljárásban nem került sor annak a bizonyítéknak a beszerzésére (tanúmeghallgatás), amely a III. rendű terhelt ártatlanságát támasztotta volna alá.

A védő másrészt a Be. 373.§-a (1) bekezdésének III/b) pontját feltüntetve sérelmezte azt is, hogy az első fokú ítélet rendelkező része ellentétes az ítélet indokolásával.

A Be. 373.§-a (1) bekezdésének III/a) pontja szerint a másodfokú bíróság hatályon kívül helyezi az elsőfokú bíróság ítéletét, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasítja, ha az indokolási kötelezettségének oly mértékben nem tett eleget, hogy emiatt az ítélet felülbírálatra alkalmatlan.

A törvény kizárólag a bűnösség megállapítása, a felmentés, az eljárás megszüntetése, a cselekmény jogi minősítése, vagy a büntetés kiszabása, illetve az intézkedés alkalmazása tekintetében teszi vizsgálandóvá az indokolási kötelezettség teljesítését.

Az ítélet indokolásának elégtelensége akkor vezet hatályon kívül helyezéshez, ha a mulasztás a határozatot felülvizsgálatra alkalmatlanná teszi. Amennyiben pedig az ítélet az indokolási kötelezettség megsértésének a Be. 373.§ (1) bekezdés III. pontja szerinti fogyatékoságban szenved, az ítélet e részének, rendelkezésének anyagi jogi tartalma, helyessége, törvényessége nem is vizsgálható, mert felülbírálatra eleve alkalmatlan.

Az indokolási kötelezettség megsértése fűződhet ténykérdéshez és jogkérdéshez. E körben utal a Kúria arra, hogy a tényből vont ténybeli következtetés is ténymegállapító tevékenység. A Kúria és a hazai bíróságok következetes gyakorlata szerint az ún. tudati tények - amelyeket a bíróságok ténybeli következtetés útján állapíthatnak meg - ugyancsak a tényállás részét képezik. A tényből vont jogi következtetés viszont már nem ténymegállapítás, hanem jogi értékelés.

Felülvizsgálatban a ténykérdéssel összefüggő indokolási kötelezettség kapcsán csupán az vizsgálható, hogy a megtámadott jogerős határozat indokolásában az eljáró bíróság leellenőrizhető és elégséges módon számot ad-e a tényállás megállapításához vezető - Be. 78.§ (3) bekezdés szerinti - mérlegelő tevékenységéről. A mérlegelés eredménye azonban vitássá nem tehető, azt ugyanis a Be. 423.§ (1) bekezdése kizárja.

A jogkérdéssel összefüggő indokolási kötelezettség kapcsán pedig szintén az vizsgálható, hogy a kifogásolt határozatban nyomon követhető-e a bíróság értékelő tevékenysége. Annak eredménye viszont ezen a címen nem tehető vitássá, az ugyanis nem eljárási, hanem anyagi jogi kérdés, ekként más - hivatalból nem vizsgálható - felülvizsgálati ok tárgyát képezi.

A III. rendű terhelt büntető ügyében azonban az első- és a másodfokú bíróság a Be. 373.§ (1) bekezdésének III. pontja által meghatározott körben a szükséges és elégséges mértékben egyaránt eleget tett indokolási kötelezettségének. Az elsőfokú bíróság tényállást állapított meg, amit a másodfokú bíróság kiegészített, és mindkét bíróság ellenőrizhető módon rögzítette a ténymegállapításhoz, illetve a tényállás kiegészítéséhez, valamint az általa alkalmazott anyagi és eljárásjogi szabályhoz vezető indokait, következtetéseit, álláspontját.

A Be. 373.§ (1) bekezdésének III./b) pontja úgy rendelkezik, hogy a másodfokú bíróság hatályon kívül helyezi az elsőfokú bíróság ítéletét és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasítja, ha a bűnösség megállapítása, a felmentés, az eljárás megszüntetése, a cselekmény jogi minősítése vagy a büntetés kiszabása, illetve az intézkedés alkalmazása tekintetében az elsőfokú ítélet indokolása a

rendelkező résszel teljes mértékben ellentétes.

A Kúria azt állapította meg, hogy az ítélet rendelkező része és indokolása összhangban áll. Az indokolás nem hagy kétséget abban a kérdésben, hogy a bíróságok a cselekményt miként minősítették. Megjegyzi a Kúria, hogy a védelem részéről e körben olyan érv nem hangzott el, ami külön elbírálást igényelne.

A Kúria mindezek alapján a terhelt védőjének az indokolási kötelezettség megsértésére, illetve a rendelkező rész és indokolás közötti összhang hiányára alapított felülvizsgálati indítványát nem találta alaposnak.

3.

A terhelt védője további felülvizsgálati okként hivatkozott a Be. 416.§-a (1) bekezdésének a) pontjára. E szerint felülvizsgálatnak a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen akkor van helye, ha a terhelt bűnösségének megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt került sor.

A Kúria a terhelt védőjének felülvizsgálati indítványát a büntető anyagi jogszabálysértésre hivatkozó részében sem találta alaposnak.

A felülvizsgálati eljárásban - amint arra már utalás történt - a tényálláshoz kötöttség érvényesül. A tényállás helyessége, az ítélet megalapozottsága, a bizonyítékok értékelése nem vizsgálható és nem bírálható felül. A Be. 423.§-a (1) bekezdésének második mondata szerint a felülvizsgálati indítványban a jogerős határozat által megállapított tényállás nem támadható. A felülvizsgálati eljárásban a jogerős ítéletben megállapított tényállástól eltérő tényállás megállapítására ennél fogva nem kerülhet sor és ilyen eltérő tényállás megállapítása érdekében a jogerős döntés hatályon kívül helyezésére nincs törvényi lehetőség.

A Kúria szükségesnek tartja annak rögzítését, hogy minden olyan bírói ténymegállapítás, amely az ítéletben annak bármely részében szerepel, a tényállás részének tekintendő. Természetesen ítéletszerkesztési hiba, ha releváns ténymegállapítások rögzítésére a bizonyítékok mérlegelését indokoló ítéletrészben kerül sor, de ilyen jelen esetben az első fokú ítélet 10. oldal második bekezdésének utolsó mondata, mely szerint a Gy. Zs. sérelmére elkövetett bűncselekmény során a III. rendű terhelt mindvégig jelen volt, jelenlétével terhelt- társai magatartását támogatta, erősítette. Mindez azonban nem változtat azon, hogy a bíróság e körülményt a bizonyítékok egybevetése nyomán tényként állapította meg, ezért a felülvizsgálati eljárásban irányadó tényállás körében vehető figyelembe.

A Kúria a III. rendű terheltet érintő tényállás jogi értékelését

tekintve a védő érvelését tévesnek találta.

Nem vitás, hogy a három terhelt között a bűncselekmények elkövetésére irányuló előzetes megállapodásra utaló adat, tény nem merült fel, illet a tényállás nem tartalmaz. A Kúria ezért mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy a három terhelt között a cselekmények végrehajtásának a folyamatában valóban létrejött-e a szándékegység. Abból indult ki, hogy egyrészt a három terhelt, másrészt pedig a két sértett együtt, egymás társaságában haladt, amikor összetalálkoztak. Az irányadó tényállás szerint a II. és a III. rendű terheltek az I. rendű terhelt két oldalán álltak, amikor I. rendű társuk pénzszerzési szándékkal megállította fk. N. M. sértettet, akit a tényállásban idézett, rendkívül durva, testi épség elleni fenyegető kifejezésekkel illetett, miközben a sértettet lökdöste. Ekkor a III. rendű terhelt azt tanácsolta az I. rendű terhelteknek, hogy ne verje meg a sértettet, hanem inkább kérjen tőle 600 Ft-ot. Ezt követően került sor a megfélemlített sértettnak a pénz átadására, majd a pénzváltásra történő felszólítására, akit az I. rendű és a III. rendű terheltek a menekülés lehetőségét elvágva az étteremhez kísérték, míg ez idő alatt a II. rendű terhelt a sértetti társaság többi tagjára vigyázott.

A II. rendű terhelt nyomban az fk. N. M. sérelmére megvalósított cselekmény befejezését követően szólította fel fk. Gy. Zs. sértettet arra, hogy most ő adjon nekik pénzt. E sértett a terheltektől való félelmében, és azért, mert látta, hogy az fk. N. M. sértettől erőszakkal pénzt vettek el, a II. rendű terheltnak átadott 300 Ft-ot, illetve tűrte ruházatának átkutatását, az így kitapogatott cigaretta elvételét. Mindeközben a II. rendű terhelt mellett álló I. és III. rendű terheltek továbbra is fenyegető magatartást tanúsítottak.

Az eljárt bíróságok ezekből a tényekből helyesen vontak jogi következtetést arra, hogy a terheltek - köztük a III. rendű terhelt - által megvalósított bűncselekmény 2 rendbeli, testi épség elleni közvetlen fenyegetéssel megvalósított, csoportosan elkövetett rablás büntette [Btk. 321.§ (1) bekezdés I. fordulat, (3) bekezdés c) pontja]. A terheltek szándéka ugyanis mindvégig azonnali dologelvételre irányult, az ennek érdekében kifejtett cselekményük pedig testi épség elleni közvetlen fenyegetést is magában foglalt.

A Kúria megállapítja, hogy a három terhelt közös fellépésének módja teljes szándékegységet és a rablások kivitelezésében spontán feladatmegosztást mutatott. Így az I. rendű terhelt által a számukra ismeretlen sértettnak (fk. N. M.) a testi épsége ellen irányuló, közvetlen fenyegetése olyan nyílt agresszióra utalt, amely a sértettre mindenképp lenyűgöző, akarátát megtörő hatással bírt. A terheltek már ekkor fennálló szándékegységét fejezi ki,

valamint a sértettben kialakult félelmet mutatja, hogy amikor a III. rendű terhelt azt tanácsolta az I. rendű terhelt-társának, hogy inkább pénzt kérjen a sértettől - mintegy egyértelművé téve, hogy a pénz megszerzésére irányult az I. rendű terhelt által tanúsított testi épség elleni fenyegetés is - a sértett ennek hatására vette elő a 2000 Ft-ot. Ezt követően az I. és a III. rendű terheltek együtt kísérték fk. N. M. sértettet az Étteremhez pénzváltás céljából, majd onnan vissza a sértetti társaságot mindeközben őrző II. rendű terhelt-társukhoz.

Fk. Gy. Zs. sértett sérelmére elkövetett bűncselekmény tekintetében a folyamatában értékelt események tükrében a Kúria azt állapította meg, hogy a mindvégig a helyszínen lévő sértett ugyanazt a szituációt élte meg, mint fk. N. M. Vele szemben ugyanúgy közvetlenül érvényesült a terheltek által együttesen kialakított fenyegetettségi helyzet, mint sértett társával szemben.

Az I. rendű terhelt - és attól elválaszthatatlanul a III. rendű terhelt - általi fenyegetés nyilvánvalóan meghaladta a Btk. 138.§-a szerinti mértéket, ekként elérte a rabláshoz megkívánt szintet. A testi épség elleni irányultsága kétségtelen, mint ahogy közvetlensége is, mivel a sértettek annak hatása alatt adták át értékeiket.

A terheltek tehát mindvégig - mind a két sértett tekintetében - egymást támogató, mozzanataiban egymást kiegészítő magatartást tanúsítottak. Ezért a III. rendű terhelt tevékenységének jogi megítélése nem választható el a vele szándékegységben és tényleges fellépésben mindvégig együtt cselekvő I. és II. rendű terhelt társai magatartásának jogi megítélésétől.

Helyesen mutatott rá a Legfőbb Ügyészség arra, hogy a terheltek szándéka mindenekelőtt a sértettek pénzének a megszerzésére irányult. Az pedig teljesen közömbös, hogy az idegen dolog jogtalan elvételére irányuló szándék a sértettek megfenyegetését megelőzően, vagy annak során alakult ki, a rablás büntette ugyanis az idegen dolog minősített fenyegetéssel történő elvételével megvalósult. A bűnsegédi bűnrészesség megállapításának sem feltétele, hogy a bűncselekmény végrehajtásához történő segítségnyújtásra előzetes megállapodás alapján kerüljön sor: elegendő, ha az elkövető társa cselekvőségét észlelve a cselekmény megvalósítása közben biztosítja őt támogatásáról.

A Kúria az fk. N. M. sértett sérelmére elkövetett cselekmény vonatkozásában rámutat, hogy nem teszi kizárttá a csoportos elkövetés megállapítását az, hogy az I. és III. rendű terheltek a pénzváltás idejére a sértettel együtt különváltak a II. rendű terhelttől. A kialakult bírói gyakorlat szerint ugyanis a bűncselekmény helyszínén való jelenlétet nem lehet szorosan

értelmezni. Nem akadály a csoportos elkövetés megállapításának, ha a sértett az egyik terheltet nem, vagy átmenetileg nem észleli, és ezáltal ez a terhelt a sértettre bénító hatást sem gyakorolhatott. A csoportos elkövetés megállapításának ugyanis nem feltétele az, hogy a csoport tagja az elkövetés helyén és idejében észrevehetően legyen jelen (BH 1999/148.).

Az fk. Gy. Zs. sértett sérelmére elkövetett cselekmény tekintetében ugyanakkor a Kúria nem osztotta azt a legfőbb ügyészégi álláspontot, hogy a III. rendű terhelt terhére e cselekmény esetében is a társtettesi elkövetési alakzat róható.

Az irányadó tényállás szerint a III. rendű terhelt e cselekmény során mindvégig jelen volt, továbbra is fenyegető magatartást tanúsított a sértetti társasággal szemben. Mindebből az állapítható meg, hogy nem vonta ki magát az eseményekből (pl. nem bújt el, nem ment el), a sértetti oldalról vizsgálva a jelenléte ekként mindenképp a terhelt-társait támogató jelenlét. Ezáltal az fk. Gy. Zs. sértett sérelmére elkövetett cselekményben magatartása bűnsegédi tevékenységként értékelhető, miután társaira a tett végrehajtásában szándékerősítőleg hatott.

A Kúria mindezen okoknál fogva nem osztotta azt a védői álláspontot és érvelést, hogy a III. rendű terhelt az események során pusztán jelen volt, ezzel pedig bűncselekményt nem valósított meg. A védő ugyanis azzal, hogy védence vonatkozásában arra hivatkozik, hogy az események során teljesen passzív magatartást tanúsított, jelenléte tehát ún. egyszerű jelenlét volt, ellentmond a megállapított, a felülvizsgálati eljárásban irányadó tényállásban foglaltaknak. A felülvizsgálati indítványnak a tényállással összefüggő, valamint a jogi érveket az ítéleti tényállástól eltérő ténymegállapításokkal alátámasztó része azonban a törvényben kizárt.

Ugyanakkor - az irányadó tényállás szerint - a szándékerősítő jelenlétén túlmenően az idegen dolog elvétele érdekében fk. Gy. Zs. sértettel szemben közvetlen fenyegetést nem alkalmazott, tehát tényállási elemet nem valósított meg, ezért a Kúria a társtettség megállapítására már nem látott törvényes indokot.

4.

Téves az a védői álláspont is, miszerint a terhelt cselekménye - a bűnösség esetleges megállapítás esetén - zsarolás bűncselekményének, ennek hiányában kényszerítés bűncselekményének minősül.

A Btk. 323.§-ának (1) bekezdésében meghatározott zsarolás bűncselekményét az valósítja meg, aki jogtalan haszonszerzés végett más erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszeríti, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön és ezzel kárt okoz.

A zsaroláshoz nagy hasonlóságot mutató vagyon elleni erőszakos bűncselekmény a Btk. 321.§ (1) bekezdésébe ütköző rablás bűncselekménye, melyet az követ el, aki idegen dolgot jogtalan eltulajdonítás végett úgy vesz el mástól, hogy evégből valaki ellen erőszakot avagy élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz, illetőleg valakit öntudatlan vagy védekezésre képtelen állapotba helyez.

A két vagyon elleni bűncselekmény - a rablás és a zsarolás - elhatárolása körében azt kell szem előtt tartani, hogy bár mindkét törvényi tényállás tartalmazza az erőszakot és a fenyegetést, más azonban a rablási erőszak és fenyegetés intenzitása, mint a zsarolásé. A rablás megállapításának alapjául szolgáló erőszak esetén a sértettet képtelenné teszi ellenállásra, akarátát megtöri, míg a zsaroláshoz szükséges erőszak, fenyegetés ennél enyhébb fokú, az akaratot hajlító, és a sértett számára választási lehetőséget biztosít. A Btk. 321. §-ának (1) bekezdésében meghatározott rablás elkövetője ezen túlmenően az általa alkalmazott erőszakot, illetve az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetést a megszerezni kívánt pénz átadása érdekében, illetve a célból végzi, hogy a sértett tűrje a megszerezni kívánt érték elvételét. Ebben az esetben a sértett értékének a megszerzése, az elvétel, közvetlenül az erőszak vagy a fenyegetés hatására történik, és attól térben és időben nem különül el. Ezzel szemben a zsarolás megvalósulásakor a vagyoni haszonszerzés végett az elkövető erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszeríti a sértettet, hogy - általában egy későbbi időpontban - valamit tegyen vagy ne tegyen, illetve eltűrjön, és ezzel összefüggésben okoz kárt. Ilyenkor az erőszak vagy fenyegetés és az eredmény - a kár bekövetkezése - egymástól időben elkülönülhet.

Amennyiben tehát a fenyegetés közvetlenül az élet vagy a testi épség ellen irányul, és az elkövető a sértettet dolog átadására vagy dolog átvételének az eltűrésére kényszeríti, rablás valósul meg. Az ítélkezési gyakorlat is ennek megfelelően alakult.

A Kúria rámutat arra is, hogy a Btk. 174.§-ának (1) bekezdésébe ütköző kényszerítés büntette - a bűncselekmény alternatív jellege folytán - kizárólag akkor lenne megállapítható, ha más bűncselekmény nem valósult volna meg.

IV.

A Be. 416.§-ának (1) bekezdés b) pontja értelmében a jogerős ítéletben kiszabott büntetés felülvizsgálatára csak akkor van lehetőség, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése, a büntetőjog más szabályainak megsértése miatt került sor törvénysértő büntetés kiszabására. Miután a minősítés törvényes, és más anyagi jogszabálysértés sem történt, a kiszabott büntetés mértékét a Kúria nem vizsgálhatta.

Mindezekre figyelemmel - s miután nem észlelt olyan egyéb eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 423.§-ának (5) bekezdése alapján hivatalból köteles - a Kúria a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, s a megtámadott határozatokat a Be. 426.§-a alapján hatályában fenntartotta.

A végzés elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 3.§-ának (4) bekezdése, a felülvizsgálatát pedig a Be. 416.§ (4) bekezdésének b) pontja kizárja. Az esetleges újabb indítvánnyal kapcsolatos figyelmeztetés a Be. 418.§-ának (3) bekezdésén alapul.

Budapest, 2013. március hó 7.

Dr. Molnár Gábor Miklós s.k. a tanács elnöke, Dr. Krecsik Eldoróda s.k. előadó bíró, Dr. Surdy Miklós s.k. bíró

A kiadmány hiteléül:

*tisztviselő
Bné*